

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่หลังปี พ.ศ. 2540 วิกฤตเศรษฐกิจส่งผลให้ปริมาณงานก่อสร้างภายในประเทศลดจำนวนลงเป็นอย่างมาก แนวโน้มดังกล่าวพบได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product, GDP) สาขาการก่อสร้างได้ลดลงมาเหลือเพียงครึ่งหนึ่งของในอดีตหรือประมาณ 1.5 แสนล้านบาทในปัจจุบัน โดยสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากภาวะชะงักงันในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และผลกระทบส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดด้านการคลังของทางภาครัฐทำให้รัฐบาลต้องชะลอหรือลดโครงการก่อสร้างลง โดยรัฐบาลพิจารณาเฉพาะโครงการสำคัญที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเท่านั้น ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยอย่างรุนแรงจนถึงกับต้องล้มเลิกกิจการลงไปกว่า 6,000 บริษัท และบริษัทที่เหลืออยู่ส่วนหนึ่งยังมีปัญหาทางการเงินโดยมีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans, NPL) เป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 22.6 ของสินเชื่อบริษัทรับเหมาก่อสร้างทั้งหมด ซึ่งมูลค่าของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับธุรกิจประเภทอื่นๆ (เศรษฐกิจวิเคราะห์, 2545) จากการขาดสภาพคล่องหมุนเวียนประกอบกับปริมาณงานที่ลดน้อยลง ทำให้บริษัทที่รับเหมาก่อสร้างภายในประเทศ โดยเฉพาะงานโครงการก่อสร้างพื้นฐานมีการแข่งขันทางด้านราคาค่อนข้างมาก เพื่อให้ได้งานเข้ามาพุงฐานะของกิจการ ภายใต้สถานการณ์ธุรกิจที่ซบเซาและมีการแข่งขันสูงภายในประเทศเช่นนี้ ส่งผลให้บริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยเริ่มขยายธุรกิจก่อสร้างไปยังต่างประเทศมากขึ้น

จากข้อมูลสถิติของสหพันธ์ธุรกิจบริการออกแบบและก่อสร้างแห่งประเทศไทย (2547) พบว่า บริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยไปประมูลและได้งานมาแล้วหลายประเทศ เช่น ลาว กัมพูชา เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน ศรีลังกา เนปาล อินเดีย กาตาร์ เป็นต้น โดยในช่วงที่ทำการวิจัยนั้น ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยที่ออกไปรับงานก่อสร้างในต่างประเทศได้จำนวน 14 บริษัท โดยพบว่ากลุ่มประเทศที่บริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยเข้าไปดำเนินงานแบ่งออกได้เป็น 5 ภูมิภาค คือ 1) ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ลาว กัมพูชา พม่า 2) ภูมิภาคตะวันออกกลาง เช่น กาตาร์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 3) ภูมิภาคเอเชียใต้ เช่น ศรีลังกา บังคลาเทศ 4) ภูมิภาคเอเชียตะวันออก เช่น ไต้หวัน และ 5) ภูมิภาคแอฟริกาเหนือ เช่น ชูดาน ซึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และแอฟริกาเหนือ มีลักษณะงานก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นงานโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนในภูมิภาคตะวันออกกลางนั้นส่วน

ใหญ่เป็นงานอาคารสูง อย่างไรก็ตามพบว่าการดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศนั้นมีความเสี่ยงสูงกว่าการดำเนินงานก่อสร้างภายในประเทศ (Zhi, 1995) ซึ่งความเสี่ยงดังกล่าวส่งผลให้บริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยรายใหม่หลายรายที่เริ่มเข้าไปดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศประสบกับปัญหาและมีอุปสรรคเกิดขึ้นค่อนข้างมาก ส่งผลให้การดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศไม่ประสบความสำเร็จ

งานวิจัยนี้ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาและสำรวจบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยที่มีประสบการณ์งานก่อสร้างในต่างประเทศ เพื่อทราบถึงประเด็นการเตรียมความพร้อมภายในองค์กร อีกทั้งประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่ได้ประสบมาจากการไปดำเนินงานก่อสร้างในประเทศนั้นๆ พร้อมทั้งแนวทางในการเตรียมความพร้อมภายในองค์กร และแนวทางการในการลดผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในมุมมองเชิงประสบการณ์ของบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาศักยภาพของบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยที่ขาดประสบการณ์งานก่อสร้างในต่างประเทศให้สามารถประกอบธุรกิจก่อสร้างได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ โดยสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ออกเป็น

- 1) เพื่อทราบถึงปัจจัยเตรียมความพร้อมภายในองค์กร อีกทั้งปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคสำหรับการดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศในมุมมองเชิงประสบการณ์ของบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทย
- 2) เพื่อจัดกลุ่มปัจจัย และเปรียบเทียบปัจจัยที่ขึ้นอยู่กับประเทศที่ตั้งของโครงการ
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางเตรียมความพร้อมภายในองค์กร และแนวทางปฏิบัติในการลดผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคสำหรับการดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศในมุมมองเชิงประสบการณ์ของบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาและวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเฉพาะบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยที่มีประสบการณ์หรือกำลังดำเนินงานก่อสร้างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันออกกลาง เอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และแอฟริกาเหนือเท่านั้น

1.4 ขั้นตอนดำเนินงานวิจัยโดยสังเขป

เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงออกแบบขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมภายในองค์กรของบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยกรณีศึกษาที่มีประสบการณ์ในต่างประเทศ และส่วนที่สองเป็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่บริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยได้ประสบมาจากการดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) การค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนแรก: ศึกษาถึงปัจจัยการเตรียมความพร้อมภายในองค์กรสำหรับการไปดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่สอง: ศึกษาถึงปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่บริษัทรับเหมาก่อสร้างต่างชาติได้ประสบจากการดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศ

2) การสร้างแบบสอบถาม

ส่วนแรก: ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของแมคคินซี (McKinsey's 7S) สำหรับการสร้างแบบสอบถาม

ส่วนที่สอง: ศึกษารายการปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่รวบรวมได้จากงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง และทำการสำรวจเบื้องต้น (Pilot Survey) เพื่อยืนยันปัจจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นรายการปัจจัยที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนแรก: สัมภาษณ์และประเมินแบบสอบถามจากผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบโดยตรงกับโครงการก่อสร้างในต่างประเทศ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในระดับองค์กร

ส่วนที่สอง: สัมภาษณ์และประเมินแบบสอบถามจากผู้บริหารระดับสูง และผู้จัดการโครงการ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในระดับโครงการ

4) วิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนแรก: วิเคราะห์ถึงข้อดี และข้อจำกัดของรูปแบบกลวิธีที่บริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยได้เลือกใช้ อีกทั้งสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการเตรียมความพร้อมภายในองค์กรตามกรอบแนวคิดของแมคคินซี

ส่วนที่สอง: จัดกลุ่มประเด็นปัญหาที่ผู้บริหารระดับสูง และผู้จัดการโครงการได้กล่าวถึง โดยพิจารณาแยกเป็นแต่ละประเทศ จากนั้นได้ทำการเปรียบเทียบประเด็นปัญหาที่มีความเหมือนกันและแตกต่างกันในแต่ละประเทศ อีกทั้งการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆดังกล่าว พร้อมทั้งแนวทางในการลดผลกระทบเนื่องจากปัญหาดังกล่าว

- 5) ให้ข้อเสนอแนะเบื้องต้นในการเตรียมความพร้อม
- 6) สรุปผล และจัดทำรูปเล่มรายงานวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงปัจจัยเตรียมพร้อมภายในองค์กร อีกทั้งปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคสำหรับการดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศในมุมมองเชิงประสบการณ์ของบริษัทรับเหมาก่อสร้างไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการการเพิ่มศักยภาพจากปัจจัยเตรียมพร้อมภายในองค์กร และลดผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคสำหรับการดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศ
- 2) ทำให้บริษัทรับเหมาก่อสร้างไทยมีองค์ความรู้และมีแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไปดำเนินงานก่อสร้างในต่างประเทศ